Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII Ч. 168. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 1-го ВЕРЕСНЯ 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 1, 1956. No. 168. VOL. LXIII.

ВАҐНЕР РІШИВСЯ КАНДИДУВАТИ НА СЕНАТОРА

ХОЧЕ СВОЄЮ КАНДИДАТУРОЮ ДОПОМОГТИ СТІВЕНСОНОВІ В НЮЙОРКСЬКІМ СТЕЙТІ; ДЕМОКРАТИ ВДОВОЛЕНІ З РІШЕННЯ ВАҐНЕРА

Ню Йорк, Н. Й. — Нюйоркський посадник Роберт Ф. Ваґнер заявив на пресовій конференції, що погоджується кандидувати на становище сенатора, яке занимає 78-річний сенатор Герберт Г. Лімен. Становище сенатора в тому стейті довгі роки (1927-1949) займав батько теперішнього посадника Роберт Ф. Ваґнер. Заява Ґаґнера була несподіванкою для журналістів, бо він після повороту з Номінаційної Конвенції, де його виставляли на кандидата на віце-президента, повідомив був пресу, що не буде кандидувати на сенатора, бо вважає, що становище посадника Ню Йорку є важливіше від становища американського сенатора. В теперішній заяві Ваґнер сказав, що змінив своє давніше рішення, бо тим способом хоче допомогти до вибору Адлея Е. Стівенсона та помогти демократам вибрати сенатора зі свого стейту. Ваґнер казав, що члени його родини, приятелі і дорадники мали вплив на те, що рішився кандидувати, якщо його провід Демократичної партії в нюйоркському стейті призначить на кандидата. Ваґнер вирішив демократам важливу проблему, бо вони не мали іншого кандидата, який напевно зміг би здобути пост сенатора в цьому стейті. Демократичні провідники Стівенсон, Гарриман, Карлін Де Сапіо і Майк Прендерґаст вдоволені з рішення Ваґнера, якого кандидатуру напевно затвердить партійний провід. Проти Ваґнера республіканці мусітимуть виставити сильного кандидата. Між республіканськими кандидатами найповажніший є досі генеральний прокуратор нюйоркського стейту Джекоб К. Джейвітс, але республіканський партійний провід ще не є рішенний щодо його кандидатури. Республіканці згадували як можливих кандидатів на це становище бувшого губернатора Томаса Е. Дюї, генерального прокуратора Бравнелла і голову Крайового Республіканського Комітету Ліонарда В. Голла, але всі вони заявилися проти того, щоб кандидувати. В Сенаті демократи мають 49 сенаторів, а республіканці тільки 47, і тому за становище кожного тепер сенаторського посту будуть обидві партії вести завзяту боротьбу, щоб здобути контролю в Сенаті. Демократична партія найменує 10-го вересня в Олбані свого кандидата на сенатора. Гадають, що й Ліберальна партія погодиться на кандидатуру Ваґнера. Ваґнер заявив, що його місце може зайняти голова Міської Ради Ейб Старк. Ваґнер не мусів би зрезиґнувати з свого становища, коли б його найменували кандидатом на сенатора. Коли б Ваґнер програв вибори, то був би посадником до кінця 1957 року, як кінчається його каденція. Якщо б Старк став посадником Ню Йорку, то це був би перший посадник жидівської віри в тому місті.

Президент закликає до посиленої участи в виборах

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер закликає всіх республіканців до того, щоб всі реєструвалися перед виборами та брали масову участь в цьогорічних виборах. Про це повідомила директорка жіночого відділу в Республіканськім Комітеті панна Берта Адкінс після розмови з Президентом. Вона заявила, що Айзенгавер турбується тим, що досі мала скількість виборців зареєструвалася до участи в виборах. Внаслідок цього республіканські жінки ходитимуть від хати до хати та заохочувати до реєстрації. Панна Адкінс сказала журналістам: „Ми знаємо, що велика участь в виборах — це перемога республіканців". Республіканський Крайовий Комітет закликає жінок в 48 стейтах до праці, щоб збільшити число зареєстрованих виборців. Шість жінок, яких виборчі округи матимуть найбільше число зареєстрованих виборців, ситідимуть на перших місцях на інавґурації президента, яка відбудеться в січні 1957 року. Вони будуть відзначені і на республіканському балі, хібащо демократи виграли б вибори. Пресовий секретар Білого Дому Дж. С. Гаґерті заявив, що Айзенгавер вважає реєстрацію виборців за „основну політичну працю" в теперішньому часі.

Конґресмен Волтер поновив атаку проти Фонду Республіки

Вашинґтон. — Представник $ 15,000,000 фундації „Фонд Республіки" Елмо Ровпер назвав конґресмена, голову Конґресової Комісії для Дослідів Протиамериканської Діяльности, Френсіса Е. Волтера „інтриґаном" і жадав, щоб Волтер виправдав себе перед управою фонду. На це конґресмен Волтер заявив, що підтримує свої слова, бо Фонд Республіки видає свої прибутки, які є звільнені від оподаткування, „на багатомільйонову пропаґандивну машину". Волтер твердить, що Фонд таки видає гроші на „підривну політичну роботу", як це виявили дотеперішні переслухання, і тому ані він, ані його комісія не мають за що перепрошувати управу Фонду. Волтер заповів, що не дасть себе застрашити і буде далі вести переслухання в справі діяльности Фонду Республіки, щоб виявити, чи ця гуманітарна організація є „ворогом чи приятелем в тій боротьбі, яку на життя і смерть веде американський нарід проти совєтського комунізму".

В АМЕРИЦІ

● **У Бостоні, Массачусетс,** — вже п'ята дитина померла на енцефаліт (запалення мозку). На цю саму недугу померло також 19 коней. Уряд здоров'я розпочав активну боротьбу проти комарів, які розносять заразки цієї жахливої недуги.

● **У Монтґомері, Алабама,** втекли з тюрми 30 в'язнів, але всіх їх зловили, бо тягарове авто, що ним вони втікали, мало аварію, під час якої два в'язні згинули, а 7 було поранених.

● **Робітник із Йорку,** Південна Каролайна в суді у Елизабет, Ню Джерзі, звільнений був від ґривни 10 долярів за надмірно швидку їзду автом, але його 1,400 милева подорож літаком з Йорку до Елизабету, — коштувала йому 150 долярів.

● **„Коров'яний Палац"** у Сан Франсіско приготовляють під виставку арабських коней, яка має початися 31-го серпня ц. р.

● **Наступного тижня** відбудеться в Лос Анджелесі, Каліф., конвенція Американського Леґіону, на якій домагатимуться збільшення допомоги непрацездатним і старшим віком воєнним ветеранам.

● **Алберт Петровскі** з Монтвілл, Коннекиткат, вніс скаргу проти Транспортової Компанії „Шерідан" із Филаделфії, що в ній він домагається 50,000 долярів відшкодування за батька, що втопився пливучи на кораблі цієї компанії, а капітан цього корабля був тоді п'яний.

Президент проголосив день 12-го вересня „Крайовим Днем Молитви"

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер проголосив день 12-го вересня „Крайовим Днем Молитви." Президент закликає всіх американців в ту середу „на своїх місцях праці в підприємствах, у святинях, в домах, і в своїх серцях просити Бога, щоб продовжував опікуватися нами в нашій щоденній праці та в нашім керуванні державними справами." Айзенгавер діє згідно з ухвалою Конґресу в 1952 році, яка дозволяє Президентові визначити один день в році (але не неділю), в якому американський нарід „міг би звернутися до Бога в своїх молитвах і роздумуваннях".

ЗДА домагаються відкликання секретаря з совєтської делеґації до ОН

Вашинґтон. — Державний департамент повідомив голову Сенатської Підкомісії Внутрішньої Безпеки сенатора Джеймса О. Істленда, що домагався негайного відкликання секретаря совєтської делеґації до Об'єднаних Націй Ростислава Е. Шаповалова тому, що він намовляв до повороту „на родіну" колишнього капітана червоної армії, який тепер живе в цій країні. Одночасно державний департамент домагався „відповідної акції" збоку генерального секретаря ОН Даґ Гаммершилда проти урядовця ОН Алексєя Петухова. Петухов також намовляв колишніх совєтських громадян в цій країні до повороту до СССР. Сенатор Істленд склав заяву, в якій хвалить державний департамент за те, що взяв в оборону американських громадян проти терору совєтських аґентів, які використовують свій дипломатичний імунітет та ведуть совєтську пропаґанду. З Ню Йорку повідомляють, що секретар совєтської делеґації до ОН Ростислав Е. Шаповалов замовив собі квиток на кораблі „Квін Елизабет", яким 12-го вересня від'їде із ЗДА.

Американські лоцмани не хочуть ставати на єгипетську службу в Суезі

Ню Йорк. — Єгипетський уряд, сподіваючись труднощів в проводжуванні кораблів через Суезький канал, які можуть виникнути, коли Суезька Кампанія відкличе дотеперішніх лоцманів, або коли вони самі покинуть службу, почав оголошувати в американських та европейських газетах заклики до вишколених лоцманів ставати на службу єгипетської адміністрації Суезького каналу. У ЗДА такі оголошення появилися в двох часописах у Ню Йорку і в одному в Сан Франсіско. В оголошеннях обіцюється лоцманам платню від 900 до 1,400 долярів, безплатне приміщення для лоцмана і його родини, привілей раз на два роки відвідувати ЗДА і т. ін. Заклики не знайшли майже ніякого відгуку серед американських моряків, бо вишколені в тій ділянці спеціялісти заробляють у ЗДА краще, як могли б заробляти в Єгипті (американські лоцмани одержують від 13,000 до 15,000 долярів річно), а крім того вони не мають надто великого довір'я до Єгипту, який, знаціоналізувавши Суезький канал, ледве чи зможе дати собі раду з його адмініструванням. Американська Асоціяція капітанів, помічників капітанів та лоцманів, як теж Асоціяція прибережних лоцманів перестерегли своїх членів перед приниманням єгипетської оферти, заявляючи, що вони не можуть брати відповідальности за наслідки, спричинені дальшим розвитком у політиці в зв'язку з Суезьким каналом. Рекрутація лоцманів відбувається теж і в Европі. До єгипетської амбасади в Бонні мало зголоситися яких 300 лоцманів з різних европейських країн.

В Еквадорі відбулася інавґурація нового президента

Квіто. — В п'ятницю дня 31 серпня ц. р. відбулася тут інавґурація нового президента 44-річного адвоката Камільо Понсе Енрікеза, вибраного президентом Еквадору в червні ц.р. Понсе переміг у виборах внаслідок розколу в ліберальній партії, яка виставила аж трьох кандидатів на президента і вийшов у виборах більшістю тільки 3,000 голосів. Національна Виборча Рада погодилася признати Понсе переможцем у виборах аж по двох місяцях. Дотеперішнім президентом Еквадору був Хозе Марія Веляско Ібарра, що його деякі політичні кола примусили підтримувати під час виборів кандидата консервативної партії Понсе. В інавґурації нового президента взяли участь дипломатичні представники 46 держав, включно з комуністичною Чехословаччиною і Польщею. Американську делеґацію репрезентував новопризначений до Еквадору амбасадор Крістіян М. Равндал. Напередодні інавґурації відбулося проголошення списка нового уряду. Міністром внутрішніх справ у цьому уряді став член ліберально-радикальної партії — Адольфо Ґомеч Сантістебан, міністром закордонних справ Карльос Тобар Зальдум і міністром оборони Мілтон Санчез, обидва консервативни.

ЗУАДК ВИСЛАВ ДО ЕВРОПИ 2,800 ЗАВІРЕНЬ ДЛЯ 6,000 ОСІБ

Филаделфія. — З кінцем серпня остаточно закінчилась підготова до переселення до цієї країни втікачів з Европи на підставі спеціяльного переселенчого закону, себто закінчено приймати потрібні для переселення завірення (ашуранси). Само переселення на підставі зібраних завірень, продовжуватиметься ще впродовж одного року, себто до кінця серпня 1957, але з цього переселення зможуть скористати тільки ті особи, що вже досі дістали потрібні завірення. Канцелярія ЗУАКомітету інформує, що ця наша харитативно-допомогова централя додержалась встановленого урядом терміну і при великих зусиллях з успіхом завершила висилку завірень для всіх тих українських втікачів в Европі, що зголосились на переселення до ЗДА та що відповідали вимогам закону. ЗУАДКомітет вислав разом 2,800 поіменних і анонімних завірень, на підставі яких зможе переїхати з европейської скитальщини на постійне поселення до цієї країни ок. 6,000 наших земляків. Це можна вважати великим успіхом ЗУАДКомітету, хоч головна праця ще перед ним: допомогти цим 6,000 осіб приїхати до цієї країни, тут їх прийняти і примістити. Саме в цій акції потрібна якнайбільша допомога збоку наших громад та громадян, бо на переведення цієї переселенчої акції потрібно багато фондів, як і відповідної допомоги на місцях для прийняття і влаштування переселенців. Тільки велика жертвенність і активність наших громадян та наших організацій може запевнити повний успіх цієї великої і благородної переселенчої акції, підготову до якої так дбайливо завершив ЗУАДКомітет.

Англія викидає двох єгипетських дипломатів

Лондон. — Англійський уряд зажадав, щоб упродовж 72 годин два високі урядовці єгипетської амбасади в Лондоні, перший атташе амбасади і торговельний атташе, виїхали з Англії. Офіційно не подано ніяких причин такої вимоги. англійського уряду, але не підлягає сумніву, що це відплата за викинення з англійської амбасади в Каїро двох англійських дипломатів, які займали аналогічні становища. Англійці твердять рішуче, що викинення англійських дипломатів з Каїро не стоїть у ніякому зв'язку з будь-якою їх шпигунською діяльністю та є просто актом шикани на тлі гострого англо-єгипетського спору за Суезький канал. В Єгипті арештовано трьох англійців та шістьох єгиптян під закидом ведення шпигунської роботи в користь Англії. Той закид поширено на закид щодо змови проти існуючого в Єгипті режиму. Два арештовані англійці буцімто призналися, назвали інших співвинуватців та вказали на першого секретаря англійської амбасади і секретаря торговельного відділу, як на тих, що давали їм доручення. Англійський консул бачився у в'язниці з двома ув'язненими англійськими громадянами, але не виявив змісту своєї розмови з ними.

Знищення нафтопроводів вдарило б по арабських країнах

Бейрут, Ливан. — В арабських країнах не припиниться пропаганда, що на випадок збройного виступу Англії і Франції проти Єгипту, — треба негайно знищити нафтопроводи, щоб відрізати доплив нафти і ґазоліни західньому світові. Тим часом англійські фахівці твердять, що коли б це сталося, то найбільше потерпіли б на цьому самі арабські країни, і з огляду на економіку тих країн і їхню військову силу. Англійці піддають в сумнів твердження команданта Арабського Леґіону в Йорданії, генерала Нувара, що Йорданія має запас ґазоліни на місяць, а Єгипет взагалі може обійтись без імпортованої ґазоліни, маючи подостатком власної. Ті ж фахівці твердять, що на випадок вибуху війни, Йорданії вистане її запас ґазоліни найбільше на тиждень, те саме торкається Сирії, яка знову залежить від Ливану, який не має нафтових джерел, але має рафінерію. — Вправді Єгипет має дві рафінерії, що дають 2,220,000 тонн ґазоліни річно ,але залежний від імпорту. Англія і Франція ,мовляв, наладнавши собі постачання ґазоліни з Північної і Південної Америки, могли б куди більше обійтись від середньо-східньої нафти, ані ж арабські країни, які крім того живуть з експорту нафти.

Москва знову домагається репатріяції втікачів з Німеччини

Бонн. — Совєтський уряд передав західньо-німецькому урядові ще одну ноту з протестом проти „примусового" затримування „совєтських громадян", які, мовляв, хочуть вернутися „на родіну". Західньо-німецькі власті, кажеться в тій ноті, допускаються „насильницьких і протизаконних дій", щоб перешкодити тим „совєтським громадянам" репатріюватися. У тій ноті, що її передано західньо-німецькій амбасаді в Москві, наводиться приклад одного такого „совєтського громадянина", який, мовляв, „витерпівся від західньо-німецької адміністрації більше, як в гітлерівському концентраційному таборі". „Численні випадки морального натиску, застрашування, переслідування і навіть фізичного побиття совєтських громадян у Західній Німеччині, які висловили бажання повороту „на родіну", дають цілком інший образ, як його представляє німецька влада" — твердить совєтська нота. Формально, ця остання совєтська нота нав'язує до німецької відповіди на попередню совєтську скаргу. В німецькій відповіді пояснювалось, що ті колишні совєтські громадяни, які в другій світовій війні перебували в Німеччині на примусових чи добровільних роботах, а не вернулися після війни до цього часу до СССР, чи інших країн, звідки походять, втратили стан „ДіПі" і є втікачами на правах політичного азилю. Совєтський уряд не признає такого стану і домагається спеціяльної в цій справі німецько-совєтської конференції — „задля позитивної розв'язки цієї проблеми".

Англійці і французи посередничать в справі об'єднання соціялістів в Італії

Рим. — Голова ліво-соціялістичної партії Пієтро Ненні, який до цього часу був речником тісного ідеологічного і тактичного союзу з комуністами, признав, що англійська Партія Праці й Французька Соціялістична партія беруть участь в заходах, що змагають до об'єднання одної колись італійської Соціялістичної партії. Англійські і французькі соціялісти звернулись в цій справі до керівництва Соціялістичного Інтернаціоналу (колишнього „Другого"), а його другий секретар, француз Пієр Комен особисто приїздив в цій справі до Риму, щоб посередничити поміж Ненні і головою правого крила тієї партії, Джузеппе Сараґатом. Також голова Соціялістичного Інтернаціоналу, англієць Морґан Філіппс, особисто включився до посередницької акції. Коли Соціялістичний Інтернаціонал зійдеться 20 вересня ц.р. на наради до Лондону, то ця справа буде там на денному порядку. Ненні ствердив, що річ іде про з'єдинення обох крил італійської Соціялістичної партії, але що це, на його думку, повинно відбутися в трьох етапах: негайне наближення, виборчий союз і злиття. Найближчі парляментарні вибори в Італії мають відбутися літом 1958 року, але не є виключене, що відбудуться швидше, якщо уряд розв'язав би парлямент. До цього часу соціялісти Ненні і комуністи Толіятті йшли одностайним виборчим фронтом. Соціялістична партія розкололась в Італії в лютому 1947 року власне наслідком про-комуністичної лінії Ненні. Тепер цей останній погодився, що Італія повинна залишатись в НАТО і що в уряді не повинні бути заступлені комуністи — ці дві точки були головною „лінією подiлу" поміж правими і лівими соціялістами: ці останні, разом із комуністами, побоювали перебування Італії в західньому військово-політичному таборі. Речник Комуністичної партії, парляментарний посол Луіджі Лонґо, заявив на сторінках комуністичної „Ль'Уніта", що зірвання союзу з комуністичною партією — це завелика справа, яка не залежить від одного тільки Ненні. Комуністи назверх ніби легковажать цю справу, але — за одностайним поглядом італійських і закордонних політичних кіл — зірвання ліво-соціялістичної партії Ненні з комуністами та її приступлення до урядової коаліції це був би страшний удар по комуністах не тільки в Італії, але також у Франції, бо захитало б „традиційним" голосуванням за комуністичною листою, поплентачами й різними „незалежними лібералами".

РАДА НАТО СКЛИКАНА ДЛЯ СПРАВИ СУЕЗУ

ЄГИПЕТСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ НАССЕР „СПРОСТОВУЄ" ЗАЯВУ ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕРА ПРО СУЕЗ

Парииж. — На середу 5 вересня скликано до Парижу Раду Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) для обміркування справи Суезького конфлікту. На недавній Лондонській конференції в цій справі поміж 22-ма її учасниками не було чотирьох членів НАТО, а саме Бельгії, Канади, Ісляндії і Греції; ця остання була запрошена, але разом є Єгиптом не прийняла запрошення. Вже заповіджено, що на конференцію НАТО виїде англійський міністер закордонних справ Селвайн Ллойд і представить там ще раз становище Англії в цій справі. Покищо відлетів уже з Вашинґтону до Парижу сенатор Волтер Джордж, голова Сенатської комісії для закордонних зв'язків, призначений Президентом на постійного репрезентанта ЗДА в Раді НАТО; 78-літній сенатор не кандидуватиме більше до Сенату, але залишається активним в політичному житті. За часописними коментарями, західні держави, репрезентовані на Лондонській конференції, які прийняли були проєкт мирної розв'язки справи Суезу, сформульований державним секретарем Доллесом, хочуть надати тому проєктові більшої поваги, коли за ним заявиться ще зорганізований у НАТО вільний світ. Тим часом Комісія П'ятьох, вибрана Лондонською конференцією, до якої входять ЗДА, Австралія, Швеція, Іран і Етіопія, закінчила виготовлення деталів у підготові до розмов з єгипетським президентом Нассером. Всі члени тієї Комісії, разом з своїм головою, австралійським прем'єром Робертом Ґордоном Мензісом, відлетять в неділю з Лондону, щоб у понеділок відбути в Каїро першу нараду з президентом Нассером. Існує розбіжність поглядів, чи ці наради будуть облегшені, чи утруднені у зв'язку з дальшими військовими приготуваннями Англії і Франції. Офіційне повідомлення про дозвіл Англії на концентрацію також французьких військ на острові Кипру потвердило, що Англія і Франція не вирікаються війни, якщо Єгипет не захоче піти назустріч проєктові про інтернаціоналізацію управління Суезьким каналом. Французька преса рішуче заявляє, що Франція не піде на ніяку більше поступку як та, яку зроблено в проєкті державного секретаря Доллеса. Однак здається, що Нассер не прийме того проєкту, обстоюючи принцип, що Суезький канал це частина суверенної єгипетської держави і тому єдиним його адміністратором є і має залишитись Єгипет. На таке становище Єгипту вказує „протест", що його заклав Нассер проти заяви державного секретаря Доллеса на пресовій конференції в останній вівторок у Вашинґтоні та проти заяви президента Айзенгавера, зголошеної наступного дня, в минулу середу. Нассер викликав до себе американського амбасадора в Єгипті і передав йому письменне „спростування", що, мовляв, у Константинопільській конвенції з 1888 року не зінтернаціоналізовано Суезького каналу, а тільки визнано значення того каналу для міжнародної мореплавби та що, зрештою, сам канал був завжди інтеґральною частиною Єгипту, а Компанія Суезького Каналу, що її Нассер знаціоналізував 26 липня ц. р. (чим і викликав був всю цю кризу) завжди була єгипетською компанією і підлягала єгипетським законам. Таку саму заяву склав одночасно амбасадор Єгипту у Вашинґтоні. За твердженням кореспондентів із Каїро, індійський делеґат на Лондонській конференції і політичний дорадник прем'єра Неру, Крішна Менон, на тайних нарадах з Нассером ніби дораджував йому тримати „відкриті двері" та не загострювати ситуації.

З Польщі жиди виїздять масово до Ізраїлю

Варшава. — В останніх двох місяцях коло 200 жидів дістало дозвіл від польського сателітного уряду на виїзд до Палестини. Перед малим домом на передмісті Варшави, в якому поміщається посольство Ізраїлю, стоїть щоденно юрба жидів, які хочуть виеміґрувати до Ізраїлю. Хоч у Польщі було після війни жидам куди легше, аніж в СССР, проте там теж посилюється антисемітизм. Бажання получитись з родиною, острах перед новою антисемітською хвилею та важкі взагалі умовини життя в комуністичній країні спонукують жидів до еміґрації. Спершу польська сателітна влада ставилась принципово вороже до жидівської еміґраційної акції і відмовляла права на виїзд. Комуністи заявляли, що „польські жиди" це польські громадяни, які мають в Польщі свою батьківщину і не мають куди й чого їхати. Однак потім те становище злаґіднено і тепер вимагається тільки доказу, що кандидат на еміґрацію до Палестини має там близьку родину. Із поверх трьох мільйонів жидів, які були в Польщі перед останньою війною (в одній Варшаві було більше жидів, як у цілій Палестині), тепер залишилось там коло 50,000. Із них коло 30,000 хоче еміґрувати до Палестини.

В СВІТІ

● **Даґлас Боффат,** американський амбасадор в Австралії, помер на тому становищі в минулий четвер, в Кенберрі в Австралії, у віці 74 роки. Це було його перше високе дипломатичне становище, на яке Президент покликав його, нюйоркського адвоката, як людину, що відзначилась на різних становищах, де треба було великого дипломатичного хисту.

● **У Лондоні** поліція заарештувала Ніну Пономарьову, 27-річну легкоатлетку з совєтської олімпійської дружини, спеціялістку у киданні диском. Ніна Пономарьова, хоч важить 210 фунтів, має „легку" руку, бо вкрала 5 капелюхів у дешевій департаментовій крамниці в Лондоні. На гарячому застукав її крамничий детектив. Вартість украдених капелюхів — $ 4.62. Випущена на волю з тим, щоб найближчого дня з'явилась у суді — не прийшла туди і взагалі зникла.

● **75 католицьких кардиналів,** архиєпископів і єпископів взяло участь у відкритті 77-го німецького римо-католицького конґресу в Кельні. На відкриття прибув канцлер Конрад Аденауер, який є католиком. Сподіваються, що в недільній церковно-національній маніфестації візьме участь коло 800,000 осіб. На конґрес прибуло також 18,000 католиків-німців із Східньої Німеччини. Комуністична влада не робила їм труднощів з виїздом.

● **Князь Реніє III з Монако** і його дружина, колишня американська фільмова зірка Ґрейс Келлі виїдуть з початком наступного тижня до Парижу, звідки 7-го вересня ц. р. відпливуть кораблем Юнайтед Стейтс з відвідинами до родини княгині в З'єдинених Державах.

● **Німецька Федеративна Республіка** має в найближчому часі дістати 558 американських модерних воєнних літаків: ракетних і стежних. За признанням Західній Німеччині у т. зв. Паризьких протоколах правом — нова західньо-німецька збройна сила розпоряджатиме 2,000 військових літаків.

● **В Альжирі** арабські партизани провели відважний рейд під самим носом центральної французької влади й збройних сил. Під'їхавши автом до поліційної станиці на передмісті столиці краю, партизани вбили поліціянта, другого ранили, схопили два скорострілн та іншу зброю і втекли, поки наспіла заалярмована поліція.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Acepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СВЯТО ПРАЦІ

У найближчий понеділок, як і кожного року в перший понеділок вересня, вся Америка, Канада й деякі інші країни традиційно відзначають День Праці. Історія цього дня відома: у 1882-му році, в перший понеділок вересня, на вулиці американських міст уперше вийшли робітники, щоб заманіфестувати свою силу і свою важливість, як будуюча, творча кляса в рямках держави і нації. Від того часу не переривалася акція за те, щоб цей день, перший понеділок вересня, признати законом за всенаціональне свято, що й сталося 28-го червня 1894-го року, хоч ратифікація цього закону поодинокими стейтами (за виїмком Вайомі) протягалась аж до 1928-го року.

Та це тільки формальні дати, які не виявляють повного значення цього традиційного святкування, що охоплює тепер увесь американський нарід, однаково світ праці, як і світ працедавців. Очевидно, що американський День Праці в жадному разі не можна порівнювати з використовуним комуністами днем 1-го травня, коли вони всіляко намагаються демонструвати та маніфестувати ворожість робітництва у відношенні до інших кляс, Американський День Праці маніфестує щось цілком протилежне: поєднання робітників і працедавців та їх глибоку свідомість взаємної залежности і спільного інтересу в спільному добробуті. Саме в цій свідомості американський робітник здобув собі найбільші в світі станово-професійні права, на цій свідомості базується незрівнянний американський добробут та невпинний проґрес.

У широкому світі є чимало високорозвинених і упромисловлених країн, з відомими великими центрами важкого й легкого промислу. Але ніде в світі немає такої синтези спільности інтересів працедавців і робітників, як в Америці. Ніде в світі не можна знайти кращого прикладу на користі такої синтези, цілковито залежної від розвитку і добробуту робітничої верстви, з одного боку, а від постійного розвитку і росту продукційних можливостей — з другого.

Модерне оформлення робітничої верстви можна б нав'язати до винаходу парової машини, що дала новий поштовх розвиткові новітнього промислу. Сьогодні вже не пара, а електрика є погінною силою для мільйонів варстатів праці. Завтра стане нею атом, і з цим механізація продукції знову зробить величезний крок уперед. Проте, які б машини не появлялись у продукції, їх все ж таки видумує людський розум і ними мусить керувати людська рука. Людина ніколи не переведеться, не переведеться ані в духовій, ані у фізичній праці. І оце в перший понеділок вересня людина праці святкує „свій" день, манифестує свою відданість праці не тільки як джерелу свого заробітку і матеріяльного добробуту, але й як підвалині всього земного життя, на якій оперта творчість і поступ.

Тим то американське Свято Праці має характер спонтанного вияву радости і вдоволення. Відзначається це Свято не вуличними демонстраціями чи військовими парадами, як то буває 1-го травня на Червоній площі в Москві, але — відпочинком, розвагами і забавами, прогулянками, пікніками, спортовими змаганнями та подібними видовищами. „Лейбор Дей" не має найменшого клясового чи партійного забарвлення, як не може мати його сама праця і саме життя. Живі люди користають із забезпечених працею радощів і вигід життя, користають однаково ті, що працюють, і ті, що створюють можливості праці, користає вся країна, весь нарід.

Свято Праці, з уваги на свій час, має ще одне значення: воно ніби закінчує вакаційні відпустки і започатковує новий трудовий сезон. Пустіють поступово вакаційні оселі і табори, а фабрики, бюра і шкільні будинки заповнюються робітниками, службовцями і дітворою. Це повинні мати ми на увазі і в нашій громадській праці. Бо до фабрики чи бюра ми йдемо з обов'язку, як і з обов'язку посилаємо дітей до школи, а громадська активність це у нас чомусь багато дальший і щораз більше занедбуваний добровільний обов'язок в одних, а ласка і „відчіпне" в інших.

Тим часом, саме здобутий добрими умовинами праці добробут повинен більше — якщо не зобов'язувати, то бодай заохочувати до більшої активности в громадських, культурних, харитативних та й політичних справах. В першу чергу, вже на самому початку нового сезону, ми повинні вислати наш національний даток до Народного Фонду УКК і вплатити нашу вкладку до ЗУАДКомітету. А вже в перших днях нового сезону повинні подбати про пожвавлення нашого громадського життя, про поширення його форм та поглиблення його змісту. Не тільки бо фізична чи умова заробіткова праця, але й добровільна, некорислива праця для громади і народу дасть нам те повне вдоволення, виявом і символом якого є Свято Праці.

МІЖ КАПІТОЛЕМ І БІЛИМ ДОМОМ...

ПОКРИВДЖЕНА СТОЛИЦЯ

Один мій приятель приїхав недавно з Европи після особливо довгого скитання, на возі і під возом, але переважно під возом. Поселився в столиці ЗДА і став тут на працю. Був вдоволений, що нарешті попав у країну вольности і правдивої демократії, почував себе „вільно і демократично" і був гордий з цього. Раз сказав він своєму знайомому американцеві: „Аж тепер і я, як людина, з людськими правами, як ви всі; ще тільки голосувати не можу". — „І ми теж не можемо голосувати", — відповів американець, мешканець столиці. Мій приятель здивувався. Так само віддавна дивуються вашингтонці, і інші американці, і деякі члени Конґресу, і чужинці... Вони не легко можуть зрозуміти, чому в столиці держави з найбільш демократичними амбіціями, відсутні такі найосновніші демократичні форми. Мешканці Вашингтону не мають права голосувати у виборах президента держави, не вибирають своїх конґресменів, свого мейора міста, міської ради, шкільної ради, шерифа чи суддів...

Коли вашингтонець хоче послати сина до Вест Пойнту, то не має свого конґресмена, щоб просити про рекомендацію; коли вашингтонець має труднощі із спровадженням родича-„діпіста" з Европи, він теж не має кого просити про поміч, як мешканець кожного іншого стейту ЗДА; коли вашингтонцеві не подобаються податки, або чує він кривду від суспільного забезпечення чи від сусідських хлопців, що грають у бейсбол на його городі — він також не має до кого писати листа із своїми жалями. А радше — не то щоб взагалі не міг писати й нарікати, але не має кому обіцяти, між стрічками, свого голосу при виборах взаміну за прислугу. Під час виборів з сусідніх стейтів Вірджінія й Мериленд доходять сюди голоси виборчої кампанії, часом проїздять авта з написами: „голосуй за...". А самих вашингтонців виборча гарячка не охоплює, минає їх виборчий „шов" чи „фан", чи хоч би кусок виборчої ковбаси. Зле це й добре, але всі кажуть, що — несправедливо.

Уся ця кривда почалася з ідеї, що столиця держави повинна знаходитись на окремій території, виділеній з інших стейтів. Це має бути місто передусім федеральних урядовців та їхніх родин, отже людей, що стоять у службовому відношенні до голови держави чи партії. І тому їх голосування при виборах може бути кероване іншими міркуваннями, ніж об'єктивне і свобідне переконання. Конституція передбачала, що осідок уряду має знаходитись на території, виділеній із стейтів і прийнятій Конґресом, і що Конґрес матиме виключне право законодавства на такій території.

В той чав, коли підписували американську Конституцію, Конґрес був ще свого роду мандрівним тілом — десь між Ню Йорком і Филаделфією. А за місце його осідку розпочалася така завзята боротьба, що навіть була небезпека, що південні стейти, головно Вірджінія, відірвуться від Унії. Але і в цьому осягнули компроміс і прийняли внесення Вірджінії: побудувати столицю „десь над Потомаком". Перший президент мав вибрати місце, і йому завдячує столиця своє теперішнє положення. В 1801 році, коли Конґрес переносився до нової столиці, ілюстрація показує Вашингтон як аркадійський краєвид, неначе на старих малюнках, з кучерявими деревами, з їздцями на конях і стрільцем, що спочиває при дорозі з собачкою, з видом на річку і групою білих домиків над водою. Мериленд і Вірджінія відступили для столиці кусок території і навіть призначили гроші на її розбудову. Тоді мав Вашинґтон коло 14.000 населення. Місто дістало зразу певну самоуправу, виборну раду і мейора, якого призначає президент. Пізніше цю самоуправу поглиблено (1812 р.) так, що населення мало вибирати міську раду та „раду старих", а ці обидві ради вибирали мейора міста. Ще пізніше і мейора вибирали прямо мешканці. Взагалі, майже половину своєї історії дистрикт Колумбія мав таку або іншу самоуправу і навіть делеґата (без права голосування) в Палаті Репрезентантів Конґресу.

Але форма правління була зв'язана також з матеріяльним забезпеченням міста. Воно само не могло зібрати потрібних грошей головно на розбудову. Ще в 1838 році один сучасник писав, що „Капітоль стоїть самотній, як генерал без війська." А в 1842 році англієць Діккенс так змалював Вашингтон: „Це місто великих шляхів, які починаються нізвідки і ведуть нікуди", місто, що потребує домів і мешканців. На все це треба було грошей, і тільки Конґрес міг старатися про ці гроші. Сам він мусів і заряджувати містом. Отак змінено уряд Вашингтону на територіяльний, і — нарешті, коли столиця з різними формами заряду йшла до банкрутства — остаточно, в 1874 році, встановлено комісійний уряд. Таким він залишився досьогодні. Тепер на чолі дистрикту Колумбія стоять три „комісари", яких іменує президент держави за згодою Сенату. Вони керують усім міським апаратом. Немає ніякого тіла, яке вибирали б мешканці у вільних виборах, немає ніякої автономії чи самоуправи. Увесь бюджет столиці залежить від фондів, які призначає Конґрес. В імені Конґресу діє окремий Комітет дистрикту Колумбія, найбільш непопулярний з усіх конґресових комітетів. До нього належать конґресові „фукси", тобто наймолодші конґресмени, і ніхто не прагне бути його членом, бо це членство не дає престижу.

Вашинґтонці, звичайно, не вдоволені з такого стану, хоч не закривають очей на труднощі повної самоуправи. З них найбільш „делікатні" такі: прибутків міста, що надходять з податків і т. п. не вистачило б на кошти самоуправи — і при вільних виборах мейором міг би вийти чорний мешканець Вашингтону. А білі ще не можуть уявити собі, щоб в їх імені, як голова їх столичного міста, чорний мейор вітав голов чужих держав, королів чи королев. Противники самоуправи підпирають свої побоювання статистикою і вказують, наприклад, на факт, що в останніх роках впис у публічних школах Вашинґтону виказав коло 60.000 чорних на 40.600 білих.

А все таки велика більшість мешканців столиці, як показують пробні голосування, є за самоуправою. Понад 800.000 вашингтонців, самого серця демократії, хочуть мати право голосу і свій льокальний уряд по своїй волі. Дванадцять стейтів Унії мають менше населення як дистрикт Колумбія, а 25 стейтів платять менше податку як цей дистрикт. Мешканці столиці виконують військовий обов'язок та інші національні повинності, але не мають права голосувати...

Очевидно, що Конґрес також займається справою самоуправи, т. зв. „говм рул", для столиці. Кожний з черги Конґрес, особливо від 1948 року, має якийсь проєкт. Останній, сенатора Нілі, з січня 1955 року, передбачав виборного мейора міста, міську раду, шкільну раду і делеґата — без права голосу в Палаті Репрезентантів. Конґрес залишив ще цю справу невирішеною.

А проте, видно поступ. Цього року вперше мешканці дистрикту Колумбія могли послати своїх делеґатів на передвиборчі партійні конвенції. Тобто столиця мала вже маленький вплив на вибір кандидатів. Але це покищо все. Ці делеґати парадували на конвенціях в смішних капелюхах, щоб звернути увагу на кривду свого міста. Клич „говм рул" увійшов щасливо в партійні виборчі програми.

Тож може вже незадовго мешканці столиці вибиратимуть свого мейора міста, свою міську та шкільну ради... Тільки загального голосування не можна ще скоро сподіватися, бо для цього треба зміни Конституції, а це дуже важна справа. І тому вашинґтонці не будуть ще довго голосувати за свого достойного мешканця, того, що живе під числом 1600 на Пенсилвенія евню, в Білому Домі.

НОВА КОМУНО-КИТАЙСЬКА ПРОВОКАЦІЯ

Вночі з 22 на 23 серпня ц. р. комуно-китайський літак чи більша кількість літаків (появились вістки, що було їх три) збили у віддалі яких 30 миль від китайського суходолу над відкритим морем американський військовий літак, при чому згинуло ще 16 американських летунів. Пишемо „ще", бо це — не перший такий випадок. Подібні „інциденти" з комуно-китайськими чи совєтськими літаками над Формозькою протокою і взагалі західніми водами Тихого океану траплялись вже раніше, згадати б втрату бомбардувальника Б-29 з 12 членами залоги 13 червня 1952 р. і зістрілення англійського літака 23 червня 1954 року, при чому згинуло 10 осіб. В цьому останньому випадку комуно-китайський комунікат спершу повідомив про пошкодження „літака Чіянґ Кай-шека". Деякі ультрачесні й льояльні навіть до ворогів американські журналісти висловили здогад, що може дійсно китайські комуністи не змогли вночі відрізнити американську машину від національ-китайської, тим паче, що летунство Чіянґ Кай-шека має машини американської продукції. Однак, дальші відомості й переведена фахівцями аналіза цієї події вказують, що це був пляновий і свідомий провокаційний акт, який мав дві цілі: перестерегти американців, щоб вони не наближались до китайського суходолу, і перевірити, як американці реаґуватимуть на той випадок, коли китайські комуністи заатакують масою літаків підтримуваних гарматним вогнем з суходільних фортів, прибережні національ-китайські острівці Квімой і Матсу.

У Формозькій протоці довший час, десь від квітня минулого року, панує відносна тиша. Спорадична гарматна перестрілка поміж суходільними батеріями комуністів і гарматами з фортів названих національ-китайських острівців, це було єдине інтермеццо в тому затишші. Як причину, чому замовкли безперервні погрози Чу Ен-лая й інших комуно-китайських вожаків, називають знавці далекосхідніх відносин дві події: поперше, Чу Ен-лай особисто переконався на Бандунґській конференції в квітні минулого року, що всі без вийнятку азійські й африканські держави ставляться дуже неохоче, якщо не крайньо вороже до всяких комуністичних аґресивних затій і рішуче осуджують „визволювання" війною Формози. Подруге, приявність на водах Формози могутньої американської Сьомої фльоти й одверто проголошене рішення З'єдинених Держав боронити своєю збройною силою Формозу і Пескадорські острови проти комуністичної аґресії зацукали комуністів. Ці останні далеко не закинули свого рішення „визволити" Формозу і навіть не захотіли публічно відмовитись від сили, як засобу у цій своїй „визвольній" акції (що й стало головною причиною, чому державний секретар Доллес відмовився від безпосередньої зустрічі з Чу Ен-лаєм). Але вони, китайські комуністи, рішили дбайливо підготуватись до нового воєнного походу і для того відклали його на пізніше, до слушного моменту. Цю підготову буцімто вже закінчено: побудовано щонайменше 5 нових великих летовищ уздовж китайського побережжя навпроти Формози, проведено нову залізничу маґістралю, яка сполучає ту частину Китаю з лініями, що ведуть до европейського СССР, заповнено нові летовища бойовими літаками і опрацьовано до деталів стратегічний плян, поділений на два етапи: наскок на Матсу та Квімой і згодом вже на саму Формозу. Цей перший етап актуальніший і цікавіший для китайських комуністів, бо в уповноваженні Конґресу для Президента поспішити з допомогою національному Китаєві нічого не говориться про прибережні острови, а тільки про Формозу і Пескадори. Тому китайські комуністи хотіли б дізнатися, як поставиться Америка до нападу на Матсу і Квімой: чи вона буде невтральна, чи вважатиме, що напад на Квімой і Матсу є частиною нападу на Формозу, і виступить активно проти комуністів? Власне зістрілення тепер американського літака у цьому обширі мало б служити пробним каменем, як будуть поводитись американці, наприклад, на випадок, коли б комуністи захотіли переводити своїм летунством бльокаду островів Квімой і Матсу: на тих островах перебувають сильні національ-китайські залоги, здані виключно на достави харчів і амуніції морем з Формози. Від постави американського летунства і морської фльоти залежав би успіх чи невдача такої бльокади.

Таким чином 16-місячна розмірна тиша в Формозькій протоці це далеко не мир. Тамошній обшир все ще належить до найзапальніших і найнебезпечніших пунктів на земному ґльобі, де в кожній хвилині, буквально протягом ночі, може розпалитись пожежа, що легко поширилася б на цілий світ. Конкретно вказують на таку ситуацію, що коли в обширі островів Квімой і Матсу почались би части летунські бої між національ-китайськими і комуністичними машинами, то неминучою річчю було б пересунення цих боїв у найближче сусідство самої Формози. А тоді, навіть при невтральній позиції Америки у відношенні до змагань за названі прибережні острівці, американська фльота й летунство були б примушені встрянути активно, боронячи вже безпосередньо Формозу. Минулотижневий „інцидент", в якому „нізащо" втратили своє життя 16 американських юнаків, поставив руба всю цю проблему і унаглядинив небезпеку нової комуністичної аґресії й нової війни для ЗДА.

З найвищим признанням треба ствердити, що маса американського народу знає і відчуває, що від китайських комуністів можна сподіватись найгіршого. Тому в З'єдинених Державах такі сильні антикомуно-китайські настрої, як ніде інде у світі. Доказом цих настроїв є одностайне становище обох американських партій, задокументоване виразними постановами обох недавніх конвенцій, яке рішуче противиться допущенню комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй і закликає представника ЗДА в Раді Безпеки заласти „вето", якщо створився б комуністично-„невтральний" бльок для проведення комуністичного Китаю до ОН і ця небезпека стала б реальною. Такі „інциденти", як минулотижневий, підтримують і підсилюють настрої проти китайських комуністів. Ніякої іншої помилки американці так сильно не усвідомлюють, як тієї, яку зробив Труман під тиском своїх політичних дорадників, коли не погодився збомбардувати манджурські бази китайських комуністів, перекинути війська Чіянґ Кай-шека на китайський суходіл та використати нагоду для здавлення тієї гидри. Другої такої помилки Америка, мабуть, уже не зробить — і тільки страх перед цим стримує китайських агресорів від нової авантюри.

Осип Станимір, сотник УГА

В КИЄВІ 31 СЕРПНЯ 1919 Р.

(2)

До Городської Думи напливали щораз більші маси народу, а між ними озброєні вояки, повстанці і денікінці, що верхом, на підводах, тягарових автах чи пішки дефілювали вулицями. Всіх їх однаково вітали кияни як своїх визвольників. Що це все мало означати і звідки взялися ці озброєні відділи, що самовільно вешталися по Києву на очах нашої армії? Я кілька разів голосив це команді корпусу і жадав наказу їх роззброїти. Відповідь була відмовна, — тобто не можна цього робити, бо це ж наші повстанці, а щодо денікінців, то переговори з ними ще не закінчені.

Коло полудня зголошено мені, що від Купецького саду їде в напрямі Думи відділ денікінських кіннотчиків. Я подав це до команди корпусу з запитом, чи маю їх розброїти? Одержав наказ — не робити цього, тільки спитати куди і за чим їдуть? Я здержав денікінський відділ і спитав їх командира, куди вони надумують іти? — „Ми не ідьом, нас народ несьот!" — впала горда відповідь денікінського полковника, і його відділ рушив в напрямі Хрещатика. Я був ні в сих ні в тих. Це сталося на очах многотисячної юрби народу, який ніяк не міг собі пояснити цього дивовижного галицько-денікінського „братання". Чути було вигуки невдоволення.

З кожною годиною ситуація ставала прикріша. Я попросив полк. Вольфа, заступника команданта армійської групи, до Думи, щоб він на власні очі все побачив і видав відповідні накази. По полудні наспіли зголошення з інших наших частин. І там була подібна ситуація, а місцями ще й грізніша. Денікінці концентрували свої сили біля мостів на Дніпрі і намагалися ними дістатися до міста. Команданти нашої обсади не знали, як практично виконати наказ — обсадити, але не стріляти.

Перед заходом сонця мене повідомлено, щоб я зараз же прибув на головну стацію, бо має приїхати зі штабу Гол. Отамана командант армійської групи, ген. Кравс, з важними наказами. Я зареквірував перший стрічний автобус і прибув на стацію. За кілька хвилин над'їхав поїзд. Ген. Кравс вискочив нервово з вагона в товаристві майора Льобковіца, свого шефа штабу, і, привітавшися зі мною, сказав: „Вези мене до полк. Вольфа, до Думи!".

Про наслідки наказу „обсадити, але не стріляти", і про ситуацію в Києві він вже знав і жадав від мене тільки

(Продовження на стор. 3-ій)

НАУКОВЕ Т-ВО ІМ. ШЕВЧЕНКА

У СТОРІЧЧЯ НАРОДИН ІВАНА ФРАНКА

Збірник праць і статтей, приготованих на Наукову Конференцію 12 і 13-го травня 1956.

(66)

Вол. Дорошенко

СТРАДНИЦЬКИЙ ШЛЯХ ІВАНА ФРАНКА

26 листопада 1887 р. писав він до М. Драгоманова: „Роман, на котрий я числю, що принесе мені троха грошей і позволить вибитися з довгів, вже готов і швидко буде переписаний начисто! Штука вийшла доволі обширна (аркушів, може 12 або й більше) і, смію думати, інтересна (сцени львівського життя газетярського, розправа судова, сцени з тюрми, сцени з життя вуличних дітей, з бомбардування Львова в р. 1848 і т. д.)! Хоча б надія на премію показалась ілюзією, то все таки я маю вже майже запевнену можність надрукувати роман рівночасно в однім варшавськім тижневику і в „Kurjer-i Lwowsk"-ім, що в усякім разі повинно принести кілька сот рублів доходу". Але всі ці надії присли. В цілості роман ніде не появився й тільки деякі уривки з нього вдалося Франкові надрукувати в роках 1889-1895 в польських видавництвах — „Kurjer-i Lwowsk"-ім та його додатку „Tydzień", календарі „Lwowianka" і в збірочці „Obrazki galicyjskie".

Не пощастило Франкові примістити цей роман і в українському перекладі в „Зорі", бо він не згодився переробити його відповідно до вказівок редактора „Зорі" проф. Ол. Борковського і в дуже різкому тоні відповів на прислану йому останнім рецензію. Мовляв, швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся. Павлик у листі до М. Драгоманова з 23. XII. 1888 року жалівся, що Франко й чути не хоче про критичні завваги, а, навпаки, найвище ставить саме ті твори, проти яких є найбільше закидів, як от „Захар Беркут" або „Лель і Полель".[17]

III. „В НАЙМАХ У СУСІДІВ" (1887-1897)

1. Панщина у поляків

Позбувшися заробітку в „Зорі", Франко, ради шматка хліба, щоб рятувати сім'ю, мусів піти в 1887 році „в найми до сусідів", як назвав пізніше своє співробітництво в „Kurjer'і Lwowsk'ому", де відбув, як казав, десятилітню „панщину".

„Не можу вам описати, — жалівся він А. Кримському в листі з 8 серпня 1895 року, — яка важка мені ця панщина та ще в часописі, з поглядами котрої аж надто часто я не згоджуюсь".[18]

Ця панщина, що й матеріяльно оплачувалася недостатньо,[19] й морально, як бачимо, його цілком не задовольняла, не давши того, чого він сподівався: зорганізування польських демократичних елементів у поступову партію, яка могла б іти рука в руку з демократичною організацією українців. Польські демократи не стали українським союзником, і Франко вважав пізніше свою працю в „Kurjer-i Lwowsk'ому" пропащим часом. В статті „Русько-польська згода і українсько-польське єднання", друкованій у 1-ій книжці „Літ.-Наукового Вістника" 1906 року, Франко з гірким жалем згадує свою працю серед поляків та її сумний кінець.

Спинившися коротко на надужиттях польської адміністрації, каже Франко: „в ту саму пору я зазнав іще важкіших ударів від людей і груп, близьких і дорогих мені серед польської суспільности; я побачив, як довкола мене валився весь той світ ідей чи ілюзій, над якого реалізацією я працював, і в хвилі розпуки я кинув каменем у прірву і усунувся набік, покинув назавсіди експериментувати з працею на двох загонах і дав собі слово присвятити всю свою працю свойому рідному народові" (див. Іван Франко, Публіцистика. Київ 1953, ст. 141-142).

Була ця панщина в польському „людовому" щоденнику в великій мірі пропащим часом і для української літератури й науки, відбираючи у Франка час, що його він міг би присвятити їх збагаченню.

Увесь свій вільний час, що лишався після праці для „Kurjer'a Lwowsk'ого", віддавав тоді Франко головно громадській українській роботі, як публіцист і політик, з головою пірнувши в неї, наче бажаючи забути за своє невідрадне особисте життя: злидні, брак хатнього тепла, ну й нещасливу любов до Журовської, що не переставала його мучити.

„Суспільна праця, — писав він пізніше, —
[довга, утяжлива,
Зате ж плідна, та головно вона
Одна лиш може заповнить без дива
Життя людини, бо вона одна
Всіх сни, всіх дум, ґуття, стремлінь людини
Жадає, їх вигерпує до дна..."

(„Із днів журби", X).

[17] Див. І. Франко, Твори, т. VI, Київ 1951, ст. 490-493. (Примітка до повісти „Лель і Полель").

[18] Див. „Іван Франко: Збірник I, вид. Львівського Державного Університету". Львів 1948, ст. 52-53.

[19] З листів М. Павлика до М. Драгоманова довідуємося, що Франко з весною 1889 р. збирався навіть їхати до ЗДА, куди його запрошували земляки редагувати перший український часопис „Америка". (Див. „Переписка" V, 240). Заснований о. Іваном Волянським цей часопис виходив у Шенандоа в роках 1886-1890.

СОСНИ ШУМЛЯТЬ...

Сосни шумлять на світанні,
Стрункі, по-дівочому юні...
Доньки мої кохані —
Світлі мої красуні.

Сосни шумлять під вітрами,
Тихнуть у лагідну днину,
Серце ж моє із вами
Мову веде безупинну.

Наче під серцем у мене
Двоє джерел воркують...
Бачу — крізь поле зелене
Дві річки шляхи торують.

Одна вже тече у розгоні
Під небом весни, погожа,
А друга — в квітучому лоні,
На синій струмочок схожа.

Розлийтеся ж, ріки кохані
З глибин напивайтеся сили,
Несіть по землі струмування
Джерел, що вас породили.

М. НАГНИБІДА

ДЕНЬ ПРАЦІ У ВИБОРЧОМУ РОЦІ

Лейбор Дей 1956 року, крім того, що цей день має взагалі велике значення, як щорічне признання американським робітникам, набуває особливого інтересу у зв'язку з виборами. Багато є таких, що цікаві знати, яку ролю відіграватиме робітничий рух у цьогорічних виборах.

Широку безпартійну програму участи в політичному житті країни опрацьовано на першій конституційній конвенції під час злиття двох великих і впливових організацій, Американської Федерації Праці (АФП) та Конгресу Індустріяльних Організацій (КІО) в грудні 1955 року. Обидві мали спеціяльні відділи політичної акції та політичної освіти перед злиттям. Але кардинальні принципи організованої праці в політиці залишаються ті самі: незалежна діяльність і намагання уникнути будь-якої формальної приналежности до якоїсь одної партії.

Друга важлива мета програми політичної акції — краща інформація членів спілки в усіх політичних і професійних питаннях, щоб таким способом зробити з них свідоміших виборців.

На вищезгаданій конвенції президент КІО, Волтер Рутер, з приводу незалежної політичної акції сказав:

„Це наша країна. Ми робітники, але ми й громадяни, а політика є ніщо інше, як практичне підтримування демократії. Робітничий рух має намір допомогти встановленню демократії в нашій країні.

„Ми висловились дуже ясно, що ми працюватимемо в рамах двопартійної системи, підтримуючи кандидатів незалежно від їх партійної приналежности, але залежно від їх компетенції і чесности, а також відношення його партії до основних питань, що хвилюють американський народ. Для цього ми мусимо намагатись, щоб піднести рівень політичної свідомости серед мас людей."

Джордж Міні, тепер президент АФП-КІО, на тій самій конвенції проголосив:

„Ніхто, абсолютно ніхто, не сміє казати американському робітникові, як він має голосувати. Це стосується вас і мене, і кожного з нас... Наша політична філософія полягає в тому, щоб інформувати наших людей відносно всіх проблем, що постають перед нами, а особливо відносно всіх проблем, пов'язаних з добробутом нашого народу... Я не бачу жадного сенсу в тому, щоб робітнича партія зайняла місце якої з існуючих тепер партій."

Це підкреслення незалежної безпартійної діяльности спілок — бере свій початок в принципах, запроваджених засновником американського робітничого руху, Самуїлом Гомперсом, головою АФП протягом майже 50 років аж до часу його смерти в 1924 р. Гомперс раз-у-раз відхиляв усі намагання соціялістів відхилити робітничий рух від його основних економічних цілей.

Гомперс також вважав, що політичний фракціоналізм шкідливо впливає на єдність у спілках і відстоював думку, що робітничий рух мусить залишитися вільним від формальних політичних зв'язків з партіями. І цих принципів американські робітничі спілки незмінно дотримуються й досі.

Це не значить, що організований робітничий рух цурається зовсім партійної активности. Навпаки, його участь в політичному житті весь час збільшується і тепер править за головний фактор американської політики, як льокального так і всенаціонального рівня. А це значить, що робітничі спілки тримаються системи безпартійної політики, намагаючись голосувати за прихильників праці і поборюючи її ворогів, не зважаючи на їх приналежність до якоїсь партії.

Всі найголовніші робітничі групи мають так званих політичних директорів із штабом працівників, оплачуваних за повний робочий час. Ці політичні організації активні не тільки в час виборів, але постійно працюють над освітою членів спілки в галузі політики і техніки.

Спілки також інтенсивно використовують пресу і радіо, щоб висвітлити свої погляди на різні суперечні питання. Під час виборчих кампаній їх зусилля сконцентровані на тому, щоб ходити від дому до дому і переконувати людей, щоб обов'язково в свій час прийшли голосувати, бо це є в інтересах як робітництва, — так і всієї громади.

Колективні договори та економічні акції все ще вважаються за найголовнішу зброю організованої праці для осягнення його безпосередньої мети в розумінню заробітної платні та умов праці. Але, — крім цього, — є ще багато інших, ширших, завдань, як ось удосконалення системи соціяльного забезпечення, ліквідація безробіття, збільшення коштів на освіту, здоров'я та житлове будівництво. Усе це вимагає законодавчих акцій з боку стейтових і національних урядів.

Домагаючись осягнення своїх соціяльних цілей політичними акціями, лідери американських робітничих спілок тісно співпрацюють із іншими громадськими групами. — Їхні зусилля мають тенденцію солідаризувати інтереси робітництва з проблемами та інтересами всього населення. Їх політичні організації стали символом віри організованого робітництва в систему вільної ініціятиви і в потребу працювати для осягнення своїх цілей в рамках демократії.

(„Загальна Рада")

М. МІНСЬКИЙ ЗАПОЧАТКОВУЄ КОНЦЕРТОВИЙ СЕЗОН В Н. ДОМІ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — З Українського Народного Дому повідомляють про відкриття імпрезового сезону, яке заплановано на 23 вересня (неділя) самостійним виступом співака Михайла Мінського з новою українською програмою.

КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ

Олена Залізняк

ЛЬВІВСЬКІ СТУДЕНТИ В МОЇХ СПОГАДАХ

(5)

Настю Грінченко — дочку письменника Бориса і Катрю Лозенко, члена РУП, що жила вже давніше у Львові, знала я скорше з Кружка Українських Дівчат. Хоч не була я тоді знайома з всіма курсантами, то їх ціла група, також зі своєю поведінкою, а навіть виглядом (себто одягом) від загалу галицького студентства, була предметом великого зацікавлення не лише мого, а й загалу галицьких студентів і не лише студентів. Пізнала я також Дімку Розова, студента з Петербургу, на празнику у Волосянці „на Спаса", куди приїздив Лев Ганкевич, щоб показати йому — верховинське село і мешканців. Дімка Розов — вродливий і построєний русявий юнак дуже подобався галицьким панночкам, що були тоді на празнику. Він, мабуть, одинокий з тодішніх курсантів, з якого ім'ям не зустрічалася я пізніше в зв'язку з громадським українським життям.

Брати Ганкевичі — тодішній студент прав Лев, а пізніше визначний громадський і політичний діяч, та знаний провідний член УСДПартії, львівський адвокат й оборонець політв'язнів — та молодший студент інженерії — Ярослав, що загинув у першій світовій війні, перебували звичайно під час ферій в підгірському селі Синевідсько Вижнє, звідки приїжджали і до моїх братів до Сенечола. До Синевідська приїздив також літом, може і за порадою Ганкевича, що був з ними близький — гурт політичних імігрантів з Наддніпрянщини, членів РУП, що проживали тоді у Львові та займалися видаванням і перепачковуванням через кордон революційної літератури. Жили вони для конспірації під прибраними прізвищами і контактувалися лише з невеликим числом галичан, переважно студентів. Були це роки російсько-японської війни, програної Росії 1905 р., революційних рухів проти царського режиму і переслідування ним революційної молоді. Чимало з них переходило за межі Росії для дальшої революційної роботи, чи тікаючи перед репресіями.

Не знаю, якими дорогами ішли, але поширювалися у нас і російська революційна література, картки-листівки з портретами російських революціонерів, що виконали атентати на російських міністрів Сипягіна, Вітте і ін., знімки російських тюрем Петербурга, Москви і Києва — „Бутирок", „Лук'янівки", „Луб'янки", поширювалися часопис „Іскра", брошурки і пісні. Співали „Дубинушку", „Смело друзя", „Вы жертвою в бою". — Ця остання пісня прийнялася в Галичині з українським текстом за польських часів, як революційна українська жалобна, а то й похоронна пісня. Зворушували і мене книжки „Підземна Росія" Степняка, мабуть, видання „Видавничої Спілки" і брошурки РУП-у, що друкувалися на тоненькому папері; призначені були для перекидання через Збруч та Дністер в українські землі під московською займанщиною.

Хоч праця РУП-у велася доволі конспіративно і література була призначена закордон, поширювалися вістки про їх діяльність і зростало зацікавлення серед деяких гуртків університетської і середньошкільної молоді. Пригадую, як прийшла раз до мене на мою станцію при вулиці Театинській 10, де жила я перед матурою 1906-го року, молоденька дівчина-школярка — підліток з золотистими косами, з дуже таємничою міною та заявила, що йде збірка „на революцію". Була це Маланка Стельмахівна — тепер дружина президента Степана Витвицького. Гроші тоді у мене не водилися, але треба було занести до антикварні Бодека при Вірменській вулиці мій грецький словник — найдорожчу книжку, яку я мала, бо не дати нічого „на революцію" була річ не до подумання.

Членів львівського гуртка Революційної Української Партії (РУП) не знала я тоді особисто, з деякими зустрічалася аж пізніше, в часі визвольних змагань і української державности, як покинувши свої конспіративні псевдоніми, під власними іменами брали вони участь в українському житті. Один з тих конспіраторів, що приїздили до Синевідська — „Васок" — Меленевський, пізніше очолював „Союз Визволення України" під час першої світової війни, а Лозенко — це Євген Голіцинський, що був послом до Естонії від Української Народної Республіки.

Матуру здавала я в Українській Академічній Гімназії у Львові — саме пів сотні років тому, 1906-го року. Тому, що ці спомини друкуються в „Свободі", не від речі подати, що того самого року і в тій самій гімназії здавав матуру пізніший довголітній редактор „Свободи" Лука Мишуга. Всі його колеги знали, що його стрий, славний співак Олександер Мишуга допомагає йому і завдяки тому має він змогу більше працювати над собою і жити в культурному середовищі родини визначних тодішніх наукових робітників і громадських діячів — Шухевичів та Барвінських, а не в бідній бурсі чи на скромній „станції", на привезеному з дому хлібі та кулеші — як більшість тодішніх гімназистів і студентів — селянських синів.

Перебуваючи то в домі моїх батьків у відлюдній гірській селі — то в центрі українського культурного життя — Львові, мала я нагоду, завдяки моїм братам та своякам, пізнати чимало львівських студентів, заки ще сама ввійшла в гурт та включилася в життя академічної молоді Львова.

(Кінець)

В КИЄВІ 31 СЕРПНЯ 1919 Р.

(Продовження зі стор. 2-ої)

деяких пояснень. За чверть години опинилися ми під Думою. Перед головним входом побачили в натовпі відділ кіннотчиків з російськими прапорцями, що намагався промостити собі дорогу до Думи. Зчинився крик і галас! Юрба прибирала грізну поставу. — На балконі і в вікнах Думи уставлено скорострілі, а при головних вході стояли непорушно мої стрільці з наїженими багнетами. Це спричинило ще більше замішання і паніку. Я вскочив у юрбу і крикнув: „Генерал, зробіть місце!" Так ми дісталися до Думи.

(Продовження буде)

З наших буднів

ПРО „ЛЕЙБОР ДЕЙ" І НАШУ МОЛОДЬ

„Лейбор Дей", в дослівному перекладі „День Праці", є в Америці найдовшим днем відпочинку, бо триває три дні А кому трапиться, не дай Боже, по дорозі додому випадок, той знаходить часом ще довший відпочинок.

Але українська, тут і там народжена молодь, саме на „Лейбор Дей" найбільше нагарується. Хтось започаткував дивовижний звичай псувати це миле свято з'їздами, конвенціями й тим подібними бенкетами. Беріть лише, для прикладу, цьогорічний „Лейбор Дей": Всеамериканський З'їзд СУМА на сумівській Оселі в Елленвіл, 23-тя Конвенція Ліґи Української Молоді в Бофало, з'їзди ОДВУ, ОДУМ, Т-ва бувших вояків УПА, — щоб згадати тільки деякі з них.

Жаль мені молодого покоління, що воно, замість гасати на лоні природи, мусітиме тяжко засідати, дискутувати і схвалювати відповідні резолюції. Правда, на балях дещо розрухається, але нинішні танці теж не легкий „джаб", зокрема для такої молоді, яка вже розміняла п'ятдесятку.

Та в Америці, кажуть, життя починається по шістдесятці, тому облишмо на боці всякі сумніви й медитації.

Немає сумніву, що й минулий „вікенд" на Союзівці" належав до молодої ґенерації, включаючи до неї теж колеґу Лисяка з Филаделфії, який і на драбині судді і в басейні показав, що „шафа грає". „Шматок України на американській землі" став історичною ареною першого в ЗДА українського тенісового турніру, що відбувся приписово, з усіми, як то кажуть, „шиканами", під головною командою інж. Богдана Рака.

Між іншим, тут народжені українки не знали, як перекласти на англійське прізвище пана інженера — на „Кребс", чи на „Лабстер". Але все жіноцтво ствердило однозгідно, що п. інженер функціонує на тенісовому корті так само енерґійно й елеґантно, як і на балевій залі, в характері аранжера від коломийки.

Що ж до самого турніру, чи радше, його фіналу, то нашим КЛК-івцям було трохи не всмак, що чашу УНСоюзу пірвав їм з-під носа гордий „Сокіл" з Півночі, п. Т. Ступницький. Є однак, потіха, що це „перехідна" чаша, й може вона на другий рік „перейдеться" з Сиракюз до Ню Йорку. Мій льокальний патріотизм був тим заспокоєний, що титул віце-мистця Союзівки здобув п. Юрко Клос, мій сусід з табору „Орлик" У Берхтесґадені.

В пливацьких змаганнях мабуть найбільшою штукою було не розбити собі голови в трохи прикороткому басейні. З цього рисковного підприємства найкраще вив'язався сам голова КЛК, п. Куба Купчинський, якому теж належалась спеціяльна нагорода за замітання кортів.

Пощастило мені бути свідком розмови інж. Рака з гол. предсідником УНСоюзу, п. Дмитром Галичином (у „Веселці", розуміється). Пан інженер, як то кажуть, „чарував" пана головного предсідника, намовляв його зробити з Союзівки загально-український спортовий центр, перебудувати басейн, тенісову і відбиванкову площі, влаштувати ще кілька спортових майданчиків і т. д.

Пан предсідник вислухав пана інженера уважно, і, як досвідчений на різних конвенціях дипломат, відповів: „Велл, побачимо".

Зближені до Головного Уряду коментаторі твердять, що це „велл" багато означає.

Велл, побачимо!

Ікер.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

ПРАЦЯ — HELP WANTED—MALE

LATHE MILLING MACHINE HANDS — також ІНСПЕКТОРИ МЕХАНІКИ до прецизійних частин.

Всі, що зголошуються мусять мати щонайменше 6 р. досвіду. Платня $2 до $2.50 на годину. Надчисельні години.

N. J. INSTRUMENTS PARTS CO.
696 Palisade Ave., Teaneck, N. J.
Tel. TEaneck 6-3462

МАШИНІСТИ
"Internal-External Grinding". Спеціялісти "Lathe Specialists". Досвід "jobbing shop" є конечний. Дуже добра заплата. Всі робочі користі.

QUALITY TOOL & DIE CO., Inc.
730 Grand St., Hoboken, N. J.
HO 3-8540

ПРАЦЯ — HELP WANTED—MALE

"SURFACE GRINDING SPECIALIST"
До прецизійних робіт і "Form Grinding". Дуже добра винагорода. Всі робочі користі.
QUALITY TOOL & DIE CO., Inc.
730 Grand St., Hoboken, N. J.
HO 3-8540

РОЗШУКИ

ПАСІЧНИКА Петра Миколаєвича, Володимира Миколаєвича або їх сестер, що виїхали до Америки перед першою світовою війною, пошукує їх тіточний брат МАРЧЕНКО Іван Михайлович. По інформації прошу писати:

OLGA LYCYNIAK
2718 N. Albany Avenue
Chicago 47, Illinois

ПРАЦЯ — Help Wanted—Male

ТУРИСТИЧНЕ БЮРО пошукує КВАЛІФІКОВАНОГО УРЯДНИКА,
який знає мови: українську, польську, російську й англійську та обзнайомлений з всіх працях туристичного і правного бюра і добре пише на машинці.

Лише ті, які мають вище подані кваліфікації й найліпші референційні свідоцтва можуть голоситись особисто між год. 10 і 12 рано або писати на адресу:

EDWARD S. WITKOWSKI
Personal
130 East 7th Street
New York 3, N. Y.

МУЖЧИНИ
коваль або споювач досвідчений, який може працювати самостійно. Добра нагода. Постійна праця і підвишка.
Голоситись до:
T. GEORGE STILES CO.
625 Devon St., Arlington, N. J.
Tel.: KEarny 2-0445

МУЖЧИНИ
досконала нагода навчитися споювання в давнозаложеній компанії. Досвіду непотрібно.
Голоситись до:
T. GEORGE STILES CO.
625 Devon St., Arlington, N. J.
Tel.: KEarny 2-0445

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ПРАЦЯ — HELP WANTED—MALE

CRANE CO.

HAS JOBS AVAILABLE
2nd & 3rd SHIFTS

Machine Operators
Turret Lathe
Boring Mill
Drill Press

Other Openings Available
12½% Night Bonus
Steady Work — Good Pay — Liberal Benefits
Apply
Employment Dept. — Monday thru Friday
Must Speak and Understand Some English

CRANE CO.
4200 S. KEDZIE, CHICAGO ILL.

LATHE HAND & MILLING HAND до праці у фабриці. Постійна праця. Надчисельні години.
GORMLEY & TOOL MFG CO.
52-54 Ralph St., Belleville, N. J.
близько Newark, N. J.
PLymouth 9-6114 — 9-6115

THE BABB COMPANY
LINDEN AIRPORT
LINDEN, NEW JERSEY
Aviation's Fastest Growing Overhaul Facility Requires:
- Engine Overhaul Mechanics
- Machinists
- Accessory Overhaul Mechs.
- Platers
- Engine Inspectors

APPLY IN PERSON

УВАГА!
Постійна виставка телетехнічних виробів на 1957 р.
Імпортовані
КОРОТКОХВИЛЕВІ РАДІЯ
різних німецьких і англійських фірм, з грамофонами або без.
ТЕЛЕВІЗОРИ
й інші вироби фірми General Electric, якої ми є представниками.
МАШИНКИ до ПИСАННЯ і ФОТОАПАРАТИ
різних німецьких фірм від $49.95.

KARS Jewelers
ЄДИНА ЮВЕЛІРНА КРАМНИЦЯ ДУЖЕ ВІДОМА СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ ПУБЛІКИ
» ВЛАСНИЙ ІМПОРТ ТА ФАБРИКАЦІЯ «
216-218 E. 14th St. - New York 3, N.Y.
Біля кіна JEFFERSON - 2-ий дім від рогу 3rd Ave.
• • ТЕЛЕФОН GR 3-5875 • •
НАД ВХОДОМ ВЕЛИКИЙ ГОДИННИК

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ВІДКРИТТЯ СЕЗОНУ НА 1957 РІК

Призначено на відкриття сезону 200 пар жіночих, мужеських і кишенькових годинників, швайцарських фірм "Cyma — Tavanesse Watch" і "Doxa" на 17 камениях, 14 кар. золота з 3-річною письмовою гарантією від $39.95.
Також на складі по низьких цінах годинники швайцарських фірм як Schaffhausen, Omega, Longines, Tissot та інших до 50% дешевше.
Великий вибір брилянтових перстенів найліпшого шлифу від ¼ карата до 3-ох каратів, також шлюбні обручки, браслети, кульчики, нашийники, брошки, хрестики, ланцюжки. Жіночі 14 кар. золота перстені з різними каменями від $6.95. Столове срібло і пера Pelikan, Parker, Waterman й інші. Також багато інших ювелірних виробів нашої фабрикації в європейськім стилі.
ЖАДАЙТЕ КАТАЛОГІВ. — Виконуємо поштові замовлення.
• Довготермінові сплати без дочислювання процентів на банк. •
Наша ювелірна й годинникова робітня рекомендована знаною фірмою Omega.
• Писемна гарантія — безплатне гравіювання. •
Наша виставка займає кольосальне місце нашого просторого магазину, спеціяльно удекорованого фірмою General Electric, де на складі знаходиться багато товарів ювелірних і радіотелетехнічних для вибору і потреби кожного клієнта.
УВАГА! — Заки прийдете до нас по закупи просимо провірити ціни й товари в інших склепах, щоб переконатися, що наші вироби є найліпшої якости і по найнижчих цінах.

ВАКАЦІЇ

УВАГА! ТУРИСТИ — УКРАЇНЦІ
Коли Ви задумуєте звидіти ніяґарський водопад, не забудьте заночувати в українському Мотелі під назвою

"CHATEAU GAY MOTEL"

який знаходиться при шляху ч. 20-3A в NIAGARA FALLS.
Мотель має 34 модерно умебльованих поодиноких, подвійних і родинних кімнат.
• 5 хвилин їзди до водопадів. •

Українська взуттєва крамниця
"KARPATY SHOES"
153 SECOND AVE. (bet. 9 & 10 Sts.), NEW YORK CITY
Tel.: ALgonquin 4-1893
• поручає добірне і доброякісне взуття для всієї родини по догідних цінах. Взуття на шкіряних підошвах і походить від відомих американських фірм або з закордону.

HENRY ARCHACKI
президент, Pioneer Rubber Engraving Co., Inc.
Якщо Ви потребуєте:
Артистичні торговельні друки
Дипломи й плякати
Гарні візитові білети
Крискові й сіткові кліші
Матриці до друку
Печатки-емблеми
Спеціяльні ціни для читачів „Свободи"
STUDIO AND ENGRAVING PLANT AT
21 East 17th Street
New York 3, N. Y.
ALgonquin 5-8575

MISCELLANEOUS

УКРАЇНСЬКА ФУТРЯНА ФІРМА

виготовляє на замовлення нові футра та переробляє уживані футра по найновіших фасонах.

ЖАКЕТИ
НАКИДКИ
СТОЛІ

ПРИСТУПНІ ЦІНИ.
ДОГІДНІ СПЛАТИ.

КУНИЦІ
КАМІННІ
І ЛІСОВІ
МІНКИ
СОБОЛІ

ТАКОЖ ПРИНИМАЄМО ДО ПЕРЕХОВУВАННЯ НА ЛІТНІЙ СЕЗОН.
• ВІДБІР І ДОСТАВА НА МІСЦЕ •

J. WUJKIW, Inc.
MFG. FURRIERS
111 E. 7th ST., NEW YORK 9, N. Y. — Tel. SPring 7-8710

PROFESSIONALS

DR. ANNA MESSING
ЛІКАР З ВАРШАВИ
Косметика, лікарське усунення всіх вад цери, зайвого волосся, зморщок. "Facial Uplift" без операції.
Приймає після умови.
Телеф.: PLaza 7-1282
130 West 57 St. New York City

РІЗНЕ

АРКА, 48 Е. 7-ма вул. в Ню Йорку (GR 3-3550)
одиноке місце, де одержите креми краси „Міра" п-і Малої з Шікаго.

ПРАЦЯ — Help Wanted—Female.

МЕДСЕСТРИ R.N. (ресстровані). Також практикуючі до мед-хірургії, операційної залі і родильної. Всі шифти; 40 годтижнево. Доскональ середовище, особисте забезпечення. Голоситись: Miss Dean, Personnel Dept., East Orange General Hospital, Central & So., Munn Aves, Orange, N. J. OR. 3-1370.

ОПЕРЕЙТОРКИ
також до прасування, при всіх секціях праці при сукнях, роблення ковнірів і кишень. Досвідчені.
AMSON MFGR. CO.
1424 E. Elizabeth Ave.
Linden, N. J. Tel.: HU 6-5618

ОПЕРЕЙТОРКИ
до шиття підшивки з досвідом при жіночих плащах. Добра платня. Постійна праця.
M. & M. COAT CO.
251 — 1st St., Hoboken, N. J.
Tel.: SWarthmore 2-0192

ВЖЕ ПРОДАЄТЬСЯ В ЗДА!
Щоб мати прекрасний молодий колір обличчя, уживайте справжнього
MORFOSA BEAUTY CREAM
КРЕМ ДЛЯ ОБЛИЧЧЯ
Під впливом Morfosa Beauty Cream шкіра на обличчі зм'якшується, біліше і набуває природної краси. Крем Морфоза усуває вугрі, очищає пори і знищує висипки та прищі. Крем Морфоза звужує розширені пори, змінює шкіру і забезпечує їй привабливий молодий вигляд.
ЗАМОВЛЯЙТЕ НЕГАЙНО!
$1.35 за слоїк (2 унції) плюс 15 центів за пересилку.
NEW CASTLE LABORATORIES
Dept. A, Box 592
Toronto, Ont., Canada

Добре читання для дітей і молоді.
Сойка—Штукарка
РОМАНА ЗАВАДОВИЧА
ЦІНА $1.00
Замовляти в „Свободі".
"SVOBODA"
81-83 Grand Street
Jersey City 3, N. J.

PARCELS TO EUROPE

ПАЧКИ — до Східної Европи
через найбільшу висилкову фірму на американському континенті
J. KAMIENSKI
JANIQUE TRADING Co.
Централя:
TORONTO 3, Ont., Canada, 835 Queen St. W. Tel. EM 4-4025
Відділи:

NEW YORK CITY, N. Y., 306 E. 9th St.	Tel. GR 3-3470
BUFFALO, N. Y., 1162 Broadway	Tel. FI 1272
NEWARK, N. J., 102 — 16th Ave.	Tel. BI 2-6816
PITTSBURGH, Pa., 2013 E. Carson St.	Tel. HU 1-5759
PHILADELPHIA, Pa., 725 W. Girard Ave.	Tel. ST 7-1422
MINNEAPOLIS, Minn., 44 E. Hennepin Ave.	Tel. FE 6-2330
CLEVELAND, Ohio, 1029 Fairfield Ave.	Tel. CH 1-5547
CHICAGO, ILL., 2314 W. Chicago Ave.	Tel. BR 8-6780
WINNIPEG, Man., 677 Main St.	Tel. 92-7695
ST. CATHARINES, Ont., 198 King St.	Tel. MU 2-9171
HAMILTON, Ont., 652-A Barton St. E.	Tel. LI 5-0264
EDMONTON, Alta., 10649 — 97th St.	Tel. 2-3839
WINDSOR, Ont., 439 Mercer St.	Tel. CL 6-3866

Агенції:
FORT WILLIAM, Ont., * MONTREAL, Que., * PORT ARTHUR, Ont., * SUDBURY, Ont., * CHESTER, Pa. USA і в інш. містах.
Гарантується доставу кожної замовленої пачки. Пересилка триває до двох тижнів. — Відбори в Краю до одержаної пачки вже нічого не доплачують!
• НАЙБІЛЬША ФІРМА — ВО НАЙСОЛІДНІША! •

ТЕПЕР ВИ МОЖЕТЕ ОЩАДЖУВАТИ В ДВОХ БЮРАХ

ГОЛОВНЕ БЮРО
Parma Office: 5839 Ridge Rd.
(Corner ALBER AVE.)
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО
W. 10 St. & Professor Ave.

The PARMA SAVINGS Co. of CLEVELAND

Ощадності асекуровані до $10,000.00.

Принимаємо ощадності й поштою.
Виплачуємо ощадності також і поштою, а навіть телеграфічно.
СКОРА Й СОЛІДНА ОБСЛУГА
Головне бюро відкрите в суботу від 9:30 — 1 по пол.

Піддержуймо свої підприємства!

ШКІРА

ВЖЕ ОПАКОВАНА! — КУПІТЬ І ШЛІТЬ ВАШИМ РІДНИМ В ЕВРОПІ.

ШКІРА на чоботи і черевики

• Купуйте прямо по гуртовій ціні. Одержите найкращу шкіру на верхи і золі, яка є в нашій країні, по гуртовій ціні.
ЗАМОВЛЯЙТЕ СПЕЦІЯЛЬНІ
ПАКУНКИ
З ШКІРОЮ
(великий розмір)
в яких є матеріяли на верхи, золі, футрівка і шкіра до викінчування. — Чорний колір.

ЧОБОТИ		ЧЕРЕВИКИ
$13.00	1 пара	$ 8.00
$25.00	2 пари	$15.00
$35.00	3 пари	$20.00

Ці пакунки мають першоклясні матеріяли, Ми ґарантуємо повну сатисфакцію або зворот грошей. В тих цінах є вже включені: поштова оплата, спеціяльне опакування і митні посвідки.
Замовляйте сьогодні або зайдіть оглянути.

Connecticut Leather Co.
75 WINDSOR ST. HARTFORD, CONN.

BUSINESS OPPORTUNITY

НА ПРОДАЖ
DRY CLEANING STORE
Добрий бізнес.
Українська дільниця.
При скелеті є кімната для мешкання.
Інформації:
Від год. 8 рано до 8 вечора.
MICHAEL MOSKOLA
517 East 6th Street
New York City
Тел. ORegon 3-5657

Попирайте підприємства, що оголошуються в „Свободі".

ПАЧКИ ДО ЕВРОПИ
І ВСІХ ЧАСТИН СВІТУ
Гарантована достава
Матеріяли на убрання, плащі і сукні, полотна на постілі та білизну, живностеві пачки і всілякі лікарства.
Мито за посилки платиться у нас і Ваші рідні і знайомі не платять вже при одержанні посилки нічого.
ПИШІТЬ ПО КАТАЛОГИ.
J. NAWROCKI AGENCY
617 Grove St., Irvington 11, N.J.

ПАКУНКИ ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ

LAMPERT & POLIMEX LONDON

ОБУВ'Я ОДЯГ МАТЕРІЯЛИ ХАРЧІ И ІНШІ ТОВАРИ

ЯКЩО ВИСИЛАЄТЬСЯ З ЛОНДОНУ ПОСИЛКА БУДЕ ДОСТАВЛЕНА СКОРІШЕ І ПЕВНО. ҐАРАНТУЄМО ДОСТАВУ АБО ЗВОРОТ ГРОШЕЙ.
Митні оплати платимо в Лондоні. Ваші приятелі чи Рідня в Европі не будуть обтяжені жадними доплатами. Мито і кошти пересилки включені в ціну нашого експорту.
Пишіть по-українськи по наш повний каталог.

Lampert & Polimex Co.
45 CROMWELL ROAD, LONDON S.W. 7, ENGLAND

MISCELLANEOUS

Hallett & Hallett
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ
Since 1854
HALLETT HOMESTEAD
Flushing 9-0062
Northern Blvd. & 147th St.
Flushing, L. I., N. Y.
Howard L. Hallett, Jr., Lic. Mgr.
Wesley Hallett, Treasurer

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга Щира і Чесна
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey
801 SPRINGFIELD AVENUE
IRVINGTON, N. J.
NEWARK, N. J.
ESsex 5-5555

ТЕАТР — THEATRE — MOVIE

За світової слави повістю
ЛЬВА ТОЛСТОГО
— тепер
величавий фільм

VISTAVISION — COLOR BY TECHNICOLOR

ВІЙНА І МИР
WAR and PEACE

Audrey HEPBURN — як Наташа Ростова
Henry FONDA — як П'єр Безухов
Mel FERRER — як Андрей Болконський
Oscar HOMOLKA — як ген. Кутузов
і тисячі учасників з Anita EKBERG,
John Mills, Vittorio Gassmann і багато інших.
Директор — KING VIDOR
Продукція — DINO D. LAURENTIIS

ТЕПЕР висвітлюється в **CAPITOL** THEATRE Broadway & 51st St

ЩЕ ВАЖНІ ЗНИЖКОВІ ЛІТНІ ЦІНИ
НАПОВНІТЬ ТЕПЕР СВОЇ ПИВНИЦІ
EVergreen 3-4450

MAPLE COAL & COKE CO.
72 BOX STREET
BROOKLYN 22, N. Y.

ВУГІЛЛЯ — ПЕЧІ НА ОЛИВУ
ОЛИВА ДО ОГРІВАННЯ
• Доставляємо до всіх дільниць Ню Йорку •

УВАГА! НЮАРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
У МІСТІ НЮАРКУ ВІДКРИТА НОВА
КРАМНИЦЯ ДЛЯ ВИСИЛКИ ПАКУНКІВ
ДО ВСІХ КРАЇН ЕВРОПИ.

- Висилаємо поживу, нову і ношену одежу, суконні, шкіряні і текстильні вироби, медикаменти і т. п. Вишліть своїм рідним і знайомим!
- Пакунки будуть доставлені до місця призначення протягом шести тижнів. Посилки вислані повітряною поштою будуть доручуватися протягом 7-10 днів.
- Висилаючий одержить особисту посвідку від відборця пакунка. Висилки пакунків і доручення ґарантується.
- Всі посилки повнотою оплачується тут включно з митом. Той, що одержить пакунок не буде нічого доплачувати.

КАНЦЕЛЯРІЯ ВІДКРИТА КОЖНОГО ДНЯ ВІД 9-ої ГОД. РАНКУ ДО 6-ої ГОД. ВЕЧОРОМ.
В СУБОТУ ВІД 9-ої РАНО до 4-ої ГОДИНИ ПОПОЛУДНІ.

PACKAGE EXPRESS CO.
314 MARKET STREET NEWARK, N. J.
Тел.: (Newark) Mitchell 2-2452
Зверніть увагу на нову адресу!
(Біля Пенсильвенія станції в місті Нюарку).

Phone MA 7-1761
PETER S. MURIANKA
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
FUNERAL DIRECTOR
413 Fairmount Avenue
Philadelphia 23, Pa.

ІВАН БУНЬКО
УКР. ПОГРЕБНИК
Обслуга чесна і найкраща
ЦІНИ ПРИСТУПНІ
John Bunko
Licensed Undertaker & Embalmer
REASONABLE PRICES
437 EAST 5th STREET
New York City
Telephone: GRamercy 7-7661

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
COMPLETELY AIR CONDITIONED
ЗАНИМАЄТЬСЯ ПОХОРОНАМИ В СТЕЙТІ
Ціни приступні для всіх
NEW JERSEY
Обслуга чесна і найкраща.
У випадку смутку в родині кличте нас в день так і в ночі:
JOHN KOWALCHYK
129 GRAND STREET, cor. Warren Street,
JERSEY CITY 2, N. J.
Tel. HEnderson 4-5131

ПЕТРО ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
Контрольована температура, Модерна каплиця до ужитку даром.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Tel. ORchard 4-2568